

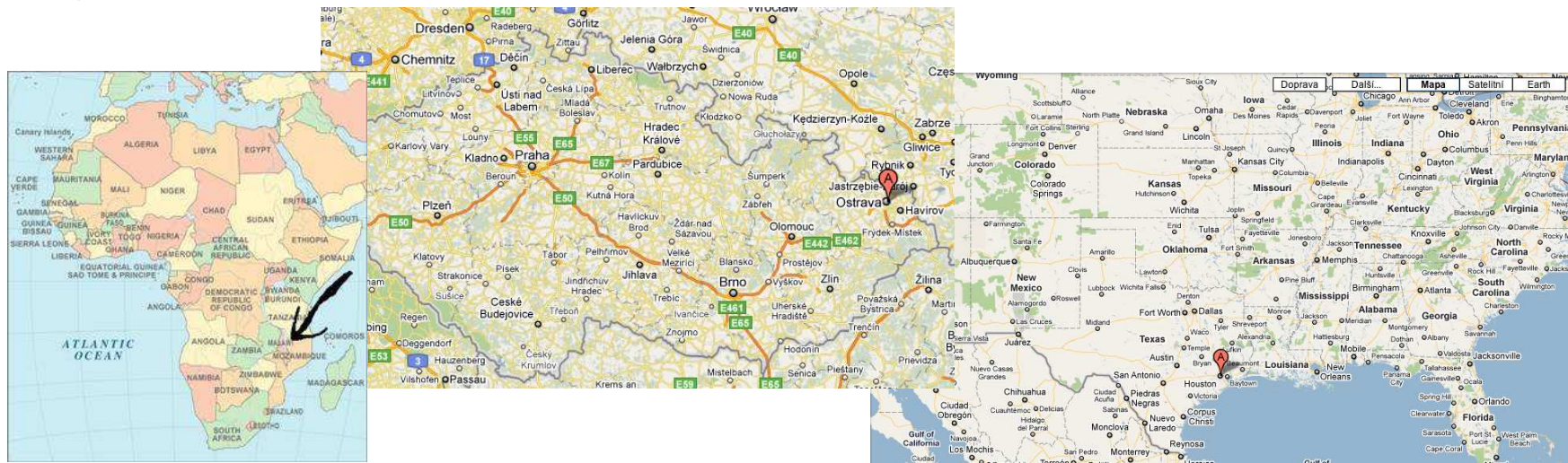
Jak na to, když jsem sám?
Jsem sám?

Diakonický den
Rokycany, 18.9.2010

Příklady z (ne)křesťanského světa:

- 1) boNGO - Malawi
- 2) Vesnička soužití - Ostrava
- 3) Sousedská centra v Houstonu

www.bongoworldwide.org/cz

boNGO

Kde bonGo působí:

Malawi je malá republika v jihovýchodní Africe, jedna z pěti nejchudších zemí světa. Většina obyvatel žije na venkově a živí se zemědělstvím. Více než třetinu země pokrývá jezero Malawi, veliké téměř jako polovina ČR, které je proslulé díky největšímu množství druhů ryb ze všech jezer na světě. Malawi se potýká s problémy typickými pro země subsaharské Afriky – HIV/AIDS, nedostupnost lékařské péče a pitné vody, podvýživa, vysoká úmrtnost dětí a rodiček, malárie, negramotnost, nízká úroveň školství, nezaměstnanost, rapidní úbytek lesních porostů a degradace půdy. Obyvatelé Malawi jsou známi pro svou mírumilovnost a pohostinnost.

Vedení boNGO

- boNGO nevytváří velké struktury mnoha vlastních zaměstnanců, protože projekty které podporuje, patří **venkovským komunitním organizacím**, které je samostatně provozují. V čele boNGO stojí čtyři lidé, kteří se podíleli na projektu zřizování **modelové školky Umodzi-Mbame** v roce 2005/6. Justin Namizinga, programový ředitel boNGO, žije v Malawi trvale, ostatní členové boNGO se pravidelně vrací do svých domovů v západním světě, šíří tam povědomí o životě v Malawi a získávají podporu pro provoz projektů boNGO v Malawi.
- boNGO je pružnou organizací sestávající z týmu odborníků na komunitní rozvoj, vzdělávání, fundraising a školitelů venkovských učitelů, kteří vyžívají svoji odbornost ve prospěch partnerských organizací v Malawi.

Přístup k rozvojové spolupráci

Tým boNGO se na vlastní kůži přesvědčil, jak důležitá je v rozvojových projektech spolupráce místních lidí. Chyba, které se členové boNGO hned na začátku svého působení v Malawi dopustili, byl předpoklad, že lidé, kterým něco chybí (v tomto případě např. školka) budou v případě možnosti jejího zřízení externím sponzorem takový projekt automaticky a bez nároku na finanční odměnu podporovat.

Takový předpoklad je mylný a přivedl boNGO k několika zásadám, kterými se při své práci řídí. Nejdůležitější z nich je podporovat projekty vzniklé z iniciativy místních obyvatel, kteří je považují za své, ale jasně cítí potřebu posílení vlastních kapacit.

Z toho důvodu se boNGO při práci s venkovskými školkami soustředí na ty, které:

- byly zřízeny z iniciativy místních obyvatel
- mají alespoň dvouletou historii a prokázaly, že jsou schopny fungovat i bez vnější podpory
- mají aktivní a funkční management
- jsou podporovány rodiči dětí

Programy a projekty

Činnost boNGO je v současné době rozdělena do tří dlouhodobých programů, v jejichž rámci probíhají jednotlivé projekty:

- [Budování kapacit venkovských školek](#)
- Dekorace tříd a podpora kultury čtení na [základních školách](#)
- [Rozvojové vzdělávání](#)

Budování kapacit venkovských školek

- Nejvýznamnější program boNGO se zaměřuje na komplexní přístup k řešení problémů předškolní péče v Malawi, zvláště na venkově. Za tímto účelem boNGO spolupracuje s venkovskými komunitními organizacemi, které si založily vlastní školky. Mezi nimi pečlivě vybírá ty, které mají potenciál stát se příkladem pro podobná zařízení ve svém okolí a pomáhá s jejich přetvořením v tzv. modelové školky, nabízející dobrou úroveň péče a vzdělání pro děti ve věku od tří do šesti let. Další školky, fungující v okolí modelových školek, získávají zejména kvalitní školení pro své učitele a zlepšení svých kapacit pro řízení organizace.
- V Malawi existuje přibližně 6 000 školek, jejichž úroveň je díky nedostatečným zkušenostem dobrovolných učitelů a nedostatku finančních prostředků velmi nízká.

Školky:

- V Malawi existuje téměř 6 000 školek, většina z nich je na venkově. Vznikají z iniciativy vesničanů (dobrovolníků), kteří chápou důležitost předškolní výchovy, ale nemají nezbytné prostředky ani zkušenosti. Učiteli jsou místní dobrovolníci bez potřebného vzdělání, kteří svou práci vykonávají bez nároku na plat. Děti se učí čísla, abecedu a jiné základní znalosti, ale výuka probíhá většinou formou memorování a neposkytuje tak dětem dostatek různorodých podnětů a stimulace. Vláda Malawi zatím nemá dostatek kapacit k celkové podpoře předškolní výchovy, ale v roce 2012 plánuje začít s vyplácením mezd učitelům, kteří dosud pracují zdarma.

Širší úloha školek

- Venkovské školky se v Malawi doslovně nazývají **Komunitní centra péče o dítě**. Úloha těchto komunitních center by v ideálním případě neměla být limitována pouze na péči o děti předškolního věku. Centra by měla sloužit celé komunitě a nabízet další aktivity - zdravotnické služby docházejících lékařů, výuka čtení a psaní, výuka moderních zemědělských metod či alternativní medicíny, volnočasové aktivity pro mládež, programy zaměřené na prevenci HIV/AIDS ... a mnoho dalších. Běžné školky (komunitní centra) ale žádné budovy nemají, neboť fungují v provizorních přístřešcích či pod stromem, a prostor pro zmíněné aktivity nemohou poskytnout. Modelové školky podporované boNGO řádnou budovu mají a jsou využívána k rozličným aktivitám celou komunitou.

Školení učitelů

- Hlavním nástrojem zkvalitňování předškolní výchovy je pro boNGO vzdělávání učitelů. Učitelé venkovských školek jsou většinou místní dobrovolníci bez potřebných zkušeností, mnoho z nich má jen základní vzdělání a jediný způsob výuky, který znají, je memorování. Děti, které ve školkách učí, proto nemají dostatek různorodých podnětů a stimulace.
- boNGO učitelům nabízí možnost průběžného školení v modelových školkách, ve kterém se učí o důležitosti předškolní výchovy, osvojují si přístup škola hrou, seznamují se s různými učebními metodami, vyrábějí jednoduché **učební pomůcky** a také si vyměňují zkušenosti se svými kolegy z jiných školek. Program se skládá z teorie i praxe, je adaptován na potřeby a možnosti prostých vesnických učitelů, klade důraz na vlastní iniciativu, kreativitu a budování sebedůvěry.

boNGO na základních školách

- Po ukončení předškolní docházky děti odcházejí do prvních tříd státních základních škol. Od roku 1995 je v Malawi základní vzdělání zdarma a více dětí má tak k němu přístup, jeho kvalita je ale velice nízká především kvůli nedostatku učitelů a nedostatečnému vybavení škol. Třídy jsou holé, chybí jim učebnice, knihy i učební pomůcky a často je tam přes 200 dětí na jediného učitele. Některé základní školy dosud nemají budovu a výuka probíhá pod stromem. Osobní přístup k jednotlivým dětem je v podstatě nemožný a studenti, kteří k pochopení probírané látky potřebují více učitelovy pozornosti, ji nemohou dostat. Mnozí rodiče nemají ani základní vzdělání a příliš zaměstnaní prací na svých zahradách, nedokážou dětem poskytnout potřebnou podporu. Děti přicházející z modelových školek boNGO, tak zažívají obrovský propad ve kvalitě poskytovaného vzdělání.
- V rámci svých programů boNGO zlepšuje prostředí tříd a nyní nově také stimuluje žáky k aktivní četbě.

Nástěnné malby ve třídách základních škol

- boNGO představuje nový program, který významně přispívá k zlepšení školního prostředí. Vychází ze zkušenosti z [modelové školky Umodzi-Mbame](#) kde nástěnné malby písmen, číslic, zvířat a jiných obrázků učitelům významně pomáhají při výuce a dětem usnadňují učení. Program má také nemalý environmentální dopad, neboť základní školy, které se do něj chtějí zařadit, musí ve svém okolí vysázet 50 ovocných stromů.
- V současné době je program implementován pouze v základních školách, které nabírají děti z modelové školky Umodzi-Mbame, avšak výhledově, vzhledem k velice pozitivnímu ohlasu a poměrně nízkým nákladům (cca 1.500 Kč na dekoraci třídy), chce boNGO tento program rozšířit do více základních škol, které projeví zájem.

Budování kultury čtení

- Vztah ke knihám, tak jak jej známe my, lidé ze západního světa, má v Malawi jen málokdo. Až 30 % Malawců nikdy nemělo šanci naučit se číst a psát, knihy v malawském národním jazyce chichewa téměř neexistují, anglické knihy (angličtinu, vedle chichewy druhý oficiální jazyk, ovládá méně než 10 % populace) jsou dostupné jen ve velice omezené míře, a noviny a časopisy vycházejí pouze v angličtině a k dostání jsou pouze ve městech.
- boNGO v současné době podporuje zřízení knihoven ve dvou základních školách - *Nankumba* a *Mbame*. V září 2010 v nich začnou probíhat čtenářské soutěže.

Kukuřičný mlýn

- boNGO podpořilo Tiyende Pamodzi při výstavbě kukuřičného mlýna. Ten funguje již třetím rokem a jeho měsíční profit cca 3.000 Kč slouží coby trvalý zdroj peněz na platy jedenácti učitelů a nákup surovin na přípravu výživné kaše, kterou děti ve školkách dostávají. Mlýn byl vystavěn podle zásad maximální participace ze strany místních obyvatel, kteří poskytli nekvalifikovanou pracovní sílu, cihly, kameny a písek bez nároku na finanční odměnu. boNGO poskytlo pouze to, na co místní dobrovolníci neměli finance – cement, vlnitý plech, hřebíky a samotný mlýn.

Vesnička soužití (<http://www.vzajemnesouziti.estranky.cz>)

Po povodních v roce 1997, kdy mnoho lidí a mezi nimi i mnoho romských rodin přišlo o bydlení, se objevila z Vishwanathanovy iniciativy myšlenka na vytvoření modelové vesničky, v níž by spolu žili Romové i majoritní etnikum a tak se mělo dokázat, že spolu obě etnika mohou žít v pohodě. Obyvatelé, kteří v Hrušově přišli o domov, zatím žili provizorně v unimobuňkách v Liščině. Myšlenku se podařilo zrealizovat v roce 2002, 17.9. byla Vesnička slavnostně otevřena.

Do projektu bylo zahrnuto 30 rodin (10 romských, 10 „majoritních“ a 10 smíšených), které při povodních roku 1997 přišly o domov, souhlasily s myšlenkou projektu a nepatřily mezi sociálně slabé. Práce byly svěřeny stavebním firmám, ale každá vybraná rodina měla povinnost odpracovat svépomocně minimálně dvě stě hodin. Rodiny se vesměs znaly, byly sousedy ze zaplaveného Hrušova. Pak je navíc sblížila společná práce. V roce 2005 žilo ve vesničce asi 150 lidí.

Nápad si ale žádal velkou finanční investici. Mnohamilionová státní podpora nemohla být poskytnuta občanskému sdružení, tedy ani Kumarovi a jeho Vzájemnému soužití. Záležitost se stala průchodnou přes katolickou charitu.

- Součástí projektu je rovněž Komunitní centrum – multifunkční budova pro realizaci dlouhodobého sociálního programu přímo v areálu VS. Slouží k pravidelným i k nepravidelným (slavnostním) příležitostem všem občanům VS.
- Děti a mládež mohou najít zázemí v nedalekém komunitním centru Liščina.

o.s. Vzájemné soužití pomáhá s obyvateli hledat cesty řešení jejich dalších potíží, které se v průběhu času objevují:

- „Lidskoprávní tým“ - pomoc nedobrovolně sterilizovaným ženám
- Policejní asistence a Pomocná ruka - pomoc obětem lichvy
- Pracovní branka - podpora při hledání zaměstnání
- Nabídka zaměstnání - Třídění a distribuce jednorázových plenek (2. třídy) pečujícím institucím

Konflikt - co se stalo?

Začalo se vařit v místní “školce”. Polovinu stravy hradilo sdružení, polovinu matky dětí a vždy jedna z nich vaří. Tak to odpovídá zásadám komunitní práce, ale ne charity, ta prosazovala zákon a hygienické normy, které takové postupy zakazují. Sdružení chtělo respektovat zákony i potřeby obyvatel. Proto si vyřídila matka, která vařila, zdravotní průkaz, sdružení koupilo kuchyňskou linku atd. a uvažovalo o dovozu jídel...přesto nedošlo k dohodě. Naráží plnění zákonů na principy komunitní práce?

Rozpuštění správní rady složené ze zástupců obyvatel. Obyvatelé měli o Vesničce soužití právo rozhodovat. A tak došlo k dalšímu odnětí původního práva spolurozhodovat o životě ve VS.

<http://www.neighborhood-centers.org/en-us/default.aspx>

Sousedská centra v Houstonu, Texas

“Na vlastní aktivitě založený rozvoj komunity”:

- významný rozvoj komunity může existovat tehdy, když jsou do přizvání místní obyvatelé
- rozpoznali jsme, že jednotlivci a komunity nabudou dovedností, poznání a zdrojů, které mohou vytěžit významný prospěch, když jsou sousedi ve spojení s dalšími sousedy

V sousedských centrech komunitní rozvoj zahrnuje tyto klíčové prvky:

- ekonomický rozvoj
- občanské a imigrantské služby
- komplexní služby pro zdraví rodiny a vzdělání
- mládežnický program
- seniorský program
- Speciální populace - program pro mimořádné události

Ekonomický rozvoj:

- 1) Zprostředkovává technické zázemí pro obživu - obchodování sousedů a novým začínajícím podnikatelům
- 2) Zprostředkovává přístup k vícezdrojovému financování se zaměřením na obchodování, které možná nesplňuje základní předpoklady pro získání financování běžných bank
- 3) Usnadňuje přístup k financování konvenčními bankami skrze partnerskou síť bank

...a tak posiluje růst v lokálních ekonomikách

Občanské a imigrantské služby :

Zatímco v cizině narození občané přicházejí do USA pro mnoho důvodů, jejich imigrace je především o jediné věci: „Slib Ameriky“. Imigranté skutečně věří v americký národ a ve vše, co nabízí. Jejich víra v americké ideály je silná.

Posláním Sousedského centra je ujistění, že po jejich příchodu do Houstonu bez ohledu na jejich původ a status nebo pro snahu zajistit si lepší život či utéct od politického útisku, budou mít šanci usilovat o ne jednoduchý Americký sen, ale o Lidský sen.

Doufáme, že lepší poznání imigrantské komunity pomůže tvořit politiku, která zachovává vhodnou příležitost a udržuje Americký slib živý pro kohokoliv ochotného za toto pracovat.

Komplexní služby pro zdraví rodiny a vzdělání :

Je to jednoduché žít zdravý život. Přijďte to poznat jak to dělat se Sousedským centrem.

Pomáháme v oblastech:

1. Imunita
2. Zdravotní screening
3. Zdravotní pojištění
4. Ukázky příprava jídla
5. Hry
6. Školní doučování
7. Zábava
8. Náklady za bydlení

Mládežnický program :

Nabízíme programy a aktivity, které jsou navrženy mládeži tak, aby zlepšily jejich úspěšný sociální, vzdělávací a osobní rozvoj.

Program pro 5 – 10-ti leté

Program pro 11 – 18-ti leté

Seniorský program:

Pro naše seniorské sousedy má ohromnou hodnotu koncept „stárnutí na místě“. Přání zůstat nezávislý, být obklopen familiárními sousedy, být blízko svým přátelům a rodině.

Podpora jejich unikátních potřeb je životně důležitá pro sílu komunity a je více nákladově efektivní než institucionální péče.

Nabízíme mnoho aktivit a služeb na dvaceti místech po celém městě, holistický přístup se zaměřuje hlavně na:

- Nutrická jídla
- Zdravotní a wellness aktivity
- Celoživotní (pokračující) vzdělávání
- Volnočasové aktivity (výlety, umění, dílny, hry...)

Program pro mimořádné události

Tento program je součástí programu pro „speciální populace“. Nazývá se „Stay connected“ – „Zůstaň zapojen“.

Program v soucitné odezvě na mnoho obtížných problémů našeho regionu (například devastace, které hurikány přinesly do našich komunit) poskytuje pomoc v jejich materiálních a emociálních potřebách. Spojujeme účastníky se službami a zdroji, které jim mohou asistovat v dlouhotrvajícím procesu obnovy.

Další příklad komunitního projektu: <http://milicak.cz/>

SK8 4 FUN [čti *skejt fór fan* – „ježdění pro zábavu“] Jaroměř v letech 1995-1999

- Jednotlivci na skateboardech obtěžovali občany v Jaroměři svým riskantním ježděním po chodnících
- Komunitním pracovníkem iniciovaná skupina jezdců založila svůj vlastní neformální SKATE KLUB k uspokojení a prosazování jejich zájmu
- Sestavili projekt směřující k vytvoření SKATE PARKU v Jaroměři
- Po ujednání s městem a dalšími partnery navrhli, umístili a (brigádně) spolufinancovali výrobu SKATE překážek (atrakcí)
- Vzniklý SKATE PARK obohatil kvalitu vyžití i pro další jezdce z města

Co všechny uvedené příklady spojuje:

1. Nezáleží na místě na zemi nebo bohatství, všude se dají dělat komunitní projekty.
2. Aby komunitní projekty měly úspěch, musejí vzejít z potřeb lidí, ze zájmu „odspodu“. A naopak nesmějí být na úkor obživy.
3. Aby projekty mohly fungovat dlouhodobě, je třeba zapojení lidí do přímého rozhodování na směřování projektu a vidina relativně rychlých a hmatatelných (byť dílčích) výsledků.
4. Komunitní projekty zmocňují, uschopňují komunitu k výsledkům, které by za jiných okolností sama nedosáhla.
5. Dlouhodobým cílem rozvojových komunitních projektů je jejich přirozená udržitelnost a finální osamostatnění.